

BŐR- ÉS NEMIBETEGSÉGEK

ÍRTA

RAJKA ÖDÖN és SZODORAY LAJOS

HARMADIK, ÁTDOLGOZOTT KIADÁS

B u d a p e s t , 1 9 6 0

TARTALOM

Előszó.....	13
Bevezetés	15
A bőrgyógyászat rövid története	17

ÁLTALÁNOS RÉSZ

I. A bőr anatómiája

A) A bőr fejlődése	27
B) A bőr szöveti szerkezete.....	28
C) A bőr festőanyaga	33
D) A bőr fedőhámjának függelékei (ezoderma)	34
1. A szőr (haj).....	34
2. A mirigyek	39
3. A köröm.....	41
4. A bőr izmai.....	42
5. A bőr erei	42
6. A bőr idegei	44

II. A bőr élettana

A) A bőr életvegytana	46
B) A bőr működése	49
1. Elektrophysiológiai és neurophysiológiai jelenségek a bőrben	52
2. A bőr védelmi funkciói	52
3. A bőr mint érzékszerv	56
C) A normális bőr baktériumflorája és az autogen sterilisatio	59

III. A bőr általános kórtana

A) A kóros bőr vizsgálata	61
1. Kórelőzmény	62
2. A kóros bőr elemi jelenségei	63
a) Elsődleges (primer) laesiók	64
b) Másodlagos laesiók	68
c) Szubjektív idegrendszeri jelenségek	71
d) A bőr összefoglaló kórszövettana	73
Epiderma	73
Córium	74
3. A bőrjelenségek elhelyezkedése (lokalisatio)	75
4. A bőrjelenségek vizsgálati módszerei	78

5. Kiegészítő laboratóriumi vizsgálatok	82
6. A jelenségek keletkezési útjának és módjának meghatározása.....	85
a) A normergias bőrgyulladás	87
b) Az allergias bőrgyulladás	90
c) Elfajulások a bőrben	93
d) Sorvadás és túltengés	94
B) A bőrbetegségek osztályozása	94

IV. A bőrbetegségek általános therapiája

A) Külső helyi kezelési eljárások	97
B) Fizikai eljárások	103
C) Belső kezelési eljárások	107
D) Bőrgyógyászati szerek	113

RÉSZLETES RÉSZ

I. Fertőzések eredetű bőrbetegségek

A) Baktériumok okozta dermatosisok	125
1. Coccogen folyamatok	125
A coccogen fertőzések főbb alakjai.....	126
A pyodermák felosztása.....	126
a) Szabad pyodermák	128
Impetigo contagiosa	128
Angulus infectiosus	131
Ekthyma	132
Erysipelas	132
Pyoderma vegetans	134
Granuloma teleangiectaticum	135
b) Ezodermalis képletekhez kötött formák	135
Folliculitis	135
Furunculus	137
Carbunculus	138
Hidradenitis	138
Paronychia coccogenes	139
c) Atípusos pyoderma-formák	140
Folliculitis decalvans.....	140
Folliculitis sklerotisans nuchae	140
Perifolliculitis suffodiens et abscedens (<i>Hoffmann</i>)	141
Folliculitis nekrotica seu varioliformis	141
Akrodermatitis continua perstans (<i>Hallopeau</i>)	141
A pyodermák megelőzése	142
d) Pyogen (coccogen) sensibilisatio kórképei	143
Impetigo ekzematiformis (<i>Török</i>)	143
Intertrigo coccogenes	143
Coccogen ekzema	144
Másodlagos coccogen sensibilisatiós folyamatok	144
Gócfertőzés	146
2. Bacillaris folyamatok.....	147
Bórdiphtheria	147
Ekthyma gangraenosum.....	148
Anthrax	148
Erysipeloid <i>Rosenbach</i>	149
ϕ <i>Bang</i> -féle betegség	150

Tultraemia	151
Skyleroma	151
Malleus	152
Ø <i>Ulcus vulvae acutum (Lipschütz)</i>	152
Fusospirochaetosisos kórképek	153
Ø <i>Noma</i>	154
A bőr gümőkórja. Tuberculoderma	155
A bőrgümőkór formái	156
a) Típusos lokalizált kórformák	158
A bőr gümős primer complexusa	158
Tuberculosis cutis luposa	159
Tuberculosis cutis verrucosa	170
Tuberculosis cutis colliquativa	171
– Tuberculosis miliaris ulcerosa cutis et mucosae	174
b) Szóródásos gümőkór-formák	174
Tuberculosis miliaris generalisata cutis	174
Lupus miliaris disseminatus faciei	175
Hyperallergiás formák: tuberculidok	175
Tuberculosis follicularis seu lichenoides	176
Tuberculosis cutis papulonekrotica	176
Tuberculosis cutanea et subcutanea indurativa	177
c) A típusos bőrgümősödési formák	179
Boeck-sarkoid	179
Pityriasis rubra <i>Hebrae</i>	181
Lichen nitidus vagy granuloma nitidum	181
d) Polyetiologiájú, esetenként gümős aetiologiájú kórformák	181
Erythema nodosum	181
Erythematodes	183
Erythematodes disseminatus acutus	187
Granuloma anulare	188
B) Gombák okozta bőrbetegségek	189
1. Általános rész.	189
a) A mykologia alapelemei	190
b) A gombák botanikai sajátosságai	191
c) Gombák kimutatására szolgáló módszerek	194
d) A dermatomykosisok immunbiológiája	197
e) Antimykoticumok hatásvizsgálata	198
f) A dermatomykosisok általános therapiája	199
2. Részletes dermatomykologia	200
Sugárgomba-betegség, aktinomykosis vagy nocardiosis	200
Mycetoma	202
Erythrasma	202
Trichomykosis palmellina <i>Pick</i>	203
Piedra	203
Cryptococcosis	203
Észak-amerikai blastomykosis	204
Dél-amerikai blastomykosis	205
Coccidioidomykosis	205
Chromoblastomykosis	205
Pityriasis versicolor	205
Moniliasis	206
Sporotrichosis	208
Histoplasmosis	209
Epidermophytia	209
Erosio interdigitalis mykotica	210
Ekzema mykoticum	211
Epidermophytia inguinalis	213

Trichophytia	214
Trichophytia superficialis capillitii et barbae	214
Trichophytia superficialis corporis	215
Trichophytia profunda capillitii et barbae	215
Granuloma trichophyticum <i>Majocchi</i>	217
Trichophytia agminata	217
Onychomykosis	219
Mikrosporia	220
Favus	221
Favus capitis	221
Favus corporis	223
Mykidek	223
Dyshidrosis mykotica	224
3. Gombás eredetű bőrbetegségek megelőzése	226
C) Vírusok okozta bőrbetegségek	227
1. Csoport	228
Szemölcs	238
Hegyes függőly	229
Molluscum contagiosum	231
A hólyagos bőrvírusok csoportja	231
Herpes simplex	231
Stomatitis aphthosa	231
Herpes simplex generalisatus	233
Herpes zoster	233
Tehenészcsomó	237
Cat-scratch (macskakarmolási)-betegség	237
2. Csoport	238
Vaccinia	238
Paravaccinia	238
Heveny fertőző betegségek kórtünetei	239
Variola	239
Varicella	239
Morbilli	239
Rubeola	239
Scarlatina	239
3. Csoport	240
Aphthosis	240
Viobacterialis gangraenák	242
Erythema chronicum (toxicum) migrans (<i>Afzelius</i>)	242
D) Állati paraziták okozta bőrbetegségek	242
1. Dermatozoonok	242
Rühösség	242
Kúszólárva	245
Myiasis	246
2. Epizoonok	246
Tetvesség	246
Rovarsípések	248
Demodex folliculorum	249
3. Endoparaziták	249
Filariasis	249
Bélférgek okozta betegségek	249

II. Vegyi anyagok, fizikai behatások okozta dermatosisok

A) Foglalkozási bőrbetegségek	252
Olajakne	255
B) Phytophotodermatosisek	258
C) Vegyi anyagok okozta bőrelváltozások	259
Embolia cutis medicamentosa	260
D) Fizikai (hő-) ártalmak	261
A bőr égési sérülése	261
Inflammatiö cutis (livedo) racemosa	267
A bőr fagyásos sérülése	268
Fagydagánatos állapot	269
Mechanikai ártalmak	270
Búvárbetegség	271
Dermatitis solaris	271
A radioaktív sugárzások betegítő hatása	272
Röntgensugárzás okozta bőrártalmak	273
Radiodermatitis acuta	273
Radiodermatitis chronica	274
Röntgensugár-károsodások therapiája	275

III. Allergodermatosisek

Urticaria és <i>Quincke</i> -oedema	279
Prurigo-csoport	284
Csecsemő-ekzema	288
Ekzema	291
Kontakt ekzema	294
Belső eredetű ekzema	303
Mikrobás ekzema	304
Bacterialis eredetű fülekzemák	305
Eltérő ekzema fajták	306
Az ekzema kezelési elvei	307
Erythroderma allergicum	309
Purpura allergica (<i>Schönlein-Henoch</i>)	310
Gyógyszerallergia	310
Mikrobás allergia	313
Erythema exsudativum multiforme	316
Autosensibilisatiós allergia	320
Pruritus allergicus	320
Az antiallergiás kezelés elvei	321

IV. Sugarak okozta bőrelváltozások

Fénybetegségek	323
1. Phototraumas elváltozások	324
Dermatitis solaris	324
Pseudomilium colloidalé (<i>Wagner-Pellizari</i>)	324
2. Photoallergiás elváltozások	325
Urticaria photogenica	325
Ekzema solare	325
Prurigo aestivalis	325
Sulfanilamid-sensibilisatio	326
3. Photodynamias elváltozások	326
Hydroa-csoport	326
Xeroderma pigmentosum	327
A photodermatosisek kezelésének elvei	329

V. Belső eredetű bőrbetegségek

A) Vitaminhiány okozta bőrelváltozások	332
1. Az A-vitaminhiány okozta bőrbetegségek	332
Keratosi pilaris	333
Elszarusodási rendellenességek	333
Pityriasis rubra pilaris	333
Dyskeratosis (miliaris) vegetans	334
2. A B-vitaminscport hiányának bőrtünetei	335
Pellagra	336
3. A C-vitaminhiány bőrtünetei	337
4. Egyéb vitaminhiányok bőrtünetei	338
B) Endokrin zavarok okozta bőrbetegségek	338
1. A hypophysis működési zavaraival kapcsolatos bőrelváltozások	339
2. A mellékvese működési zavaraival járó bőrtünetek	340
3. A pajzsmirigy működési zavarain alapuló bőrbetegségek	341
4. Az ovarium működési zavarain alapuló bőrtünetek	342
5. Androgen hormonok túlermelődésével vagy hiányával kapcsolatos bőrbetegségek	343
Impetigo herpetiformis	343
Herpes gestationis	344
Akanthosis nigricans	344
A pankreas működési zavarai	345
Akrodermatitis enteropathica	346
C) Anyagszervezavarok okozta bőrfolyamatok	346
1. Seborrhoeás kórképek	347
Akne vulgaris	348
Rosacea	354
2. Különleges, helyi vagy általános anyagszervezavarok okozta bőrbeteg- ségek	356
Elfajulásos elváltozások	356
Amyloidosis	356
Colloid degeneratio	356
Calcinosis	357
Tárolási betegségek	357
Skleroderma- (skleropathia-) csoport	358
Körülírt skleroderma vagy morphea	358
Progresszív diffúz skleroderma	359
Akrosklerosis	360
Morphea guttata	363
Sklerodema adultorum (<i>Buschke</i>)	363
Dermatomyositis	364
Sklerema neonatorum	364
D) Öregkori bőrelváltozások	365
E) Pigmentzavarok	367
1. Pigment-hypertrophia	368
2. Pigment-atrophia	369
F) Bőratrophiák	370
G) Egyes verejtékmirigy-, haj-, köröm- és nyálkahártya-betegségek	372
1. Verejtékmirigy-elváltozások	372
2. Hajbetegségek	375
Alopeciák	375
Hajdystrophiák	378

3. Körömbetegségek	378
4. Nyálkahártya-folyamatok	379
H) Az érrendszeri és a vegetatív idegrendszeri működések zavarai a bőrön	382
1. A hajszálerek neurovegetatív jellegű működészavarai	383
Cutis marmorata	383
Akrocyanosis	383
Erythrocyanosis crurum puellarum	383
2. A végtagok szimmetrikus gangraenája. <i>Raynaud-kór</i>	384
3. Arteriabetegségek	385
Thrombangitis obliterans	385
Periarteritis (panarteritis) nodosa	386
4. Venabetegségek	387
Status varicosus	387
Elephantiasis cutis	391
Lipogranulomatosisok	392
Vasculitis nodularis	393
Granuloma malignum faciei (<i>Friedmann</i>)	393
Chondrodermatitis nodularis chronica heliciis (<i>Winkler</i>)	394

VI. Eddig ismeretlen kóroktanú dermatosisok

Pityriasis rosea	395
Erythema anulare centrifugum (<i>Darier</i>)	398
Pityriasis lichenoides et varioliformis acuta (<i>Mucha—Habermann</i>)	398
Psoriasis	399
Parapsoriasis-csoport	406
Lichen-csoport	406
Pemphigus-csoport	410
Dermatitis herpetiformis <i>Duhring</i>	410
Pemphigus vulgaris	413
Pemphigus vegetans	416
Pemphigus foliaceus (<i>Cazenave</i>)	416
Senear—Usher-típusú pemphigus	416

VII. Fejlődési rendellenességek és örökletes hatásokon alapuló bőrelváltozások

Keratosisek	423
Pigmentosisek	426
Bullosisek	426
Angiosisek	427
Dystrophiák	427
Blastomatosisek	427
Phakomatosisek	427

VIII. A bőr daganatai

A) Anyajegyek	432
Festékes (melanotikus) anyajegy	433
Melanoma malignum	435
Epidermalis anyajegyek	438
Éranyajegyek	438
Kötőszöveti anyajegyek	441
Vegyes szerkezetű anyajegyek	441
Lymphangiómák. Naevus lymphangiomaticus	441
Urticaria pigmentosa	442

B) Hám eredetű bőrdaganatok	443
Jóindulatú hámdaganatok	443
Rosszindulatú hámdaganatok	445
Rákelőző állapotok és megelőzésük	445
A bőrrákok felosztása	447
A bőr basocellularis rákja	448
Intraepidermalis rákok	452
Erythroplasia glandis (<i>Queyrat</i>)	452
Bowen-kór	452
Paget-kór	453
A bőr elszarusodó laphámrákja	454
Az áttételes (másodlagos) bőrrákok	455
Átmeneti és kevert típusú rákok	456
A bőrrákok gyógyítása	456
C) Kötőszöveti eredetű daganatok	457
Jóindulatú kötőszöveti daganatok	457
Fibroma	457
Keloid	458
Neurofibromatosis	459
Ideg eredetű daganatok a bőrben	460
Zsirdaganat	460
Leiomyoma cutis	461
Myoblastoma	461
Chondromák és osteomák	461
Glomus-tumor	461
Érdaganatok	462
Xanthoma	462
A kötőszövet rosszindulatú daganatai	463
Angiosarkoma haemorrhagicum (<i>Kaposi</i>)	464
D) A bőr reticularis elemeiből kiinduló daganatok és systemás burjánzások	465
Leukosisok	466
Reticulosisok	467
Granulomatosisok	467
Lymphogranulomatosis (<i>Hodgkin</i>)	467
Granuloma fungoides	468
Eosinophil granuloma	469

IX. Bőrgyógyászati syndromatologia

NEMIBETEGSÉGEK

I. A nemibetegségek szociális jelentősége

II. A syphilis

A) A syphilis története	482
B) A syphilis kóroktana és kórtana	483
C) A syphilis diagnosisa	489
D) A syphilis klinikai tünetei	492
E) A világhozott syphilis	505
F) A syphilis gyógyszerei	508
G) A syphilis classificatioja a kezelés szempontjából	512

H) A syphilis gyógyítása	513
Tájékoztató a syphilis-kezelésre	513
Szövődmények arsenobenzol-kezelés kapcsán	515
Gyógyítás higanykészítményekkel	521
Gyógyítás bizmutkészítményekkel	521
Gyógyítás penicillinkészítményekkel	522
A penicillin mellékhatásai	523
Gyógyítás jódkészítményekkel	525
I) A syphilis kezelésének általános irányelvei	525
1. A korai syphilis gyógyítása	526
2. Terhesek syphilisének kezelése	527
3. Gyermek syphilisének kezelése	527
4. A késői érrendszeri és szervi syphilises elváltozások kezelése	528
5. A neurolues kezelése	528
6. A syphilis gyógyulásának kritériumai	529
7. A syphilis megelőzésének kérdései	531
8. A syphilis egyéni prophylaxisa	532
9. A syphilis és a házasság kérdése	533
10. Tájékoztató a vérbaj fertőzőképességének megállapításáról	533

III. A kankó

A) A kankó diagnosisa	536
B) A férfi heveny kankós fertőzése	537
C) A férfi kankó szövődmenyei	538
D) A női kankó	539
E) A kankó gyógyítása	540
F) Kisleányok gonorrhoeás vulvovaginitise	542
G) A nem-gonorrhoeás urethritisek	543
1. Mikrobás, bacterialis urethritisek	544
2. Abacterialis, amikrobás urethritisek	544
H) Trichomonas-fertőzések	545

IV. Lággyfekély

V. A IV. nemibetegség